

בס"ד. שיחת ש"פ ראה, מבה"ח אלול, ה'תשכ"ז.

בלתי מוגה

א. הביאור בשיחת אדמו"ר מהוריי"צ¹ מחג הפסח (שענינו מלמעלה למטה), שבה מתאר את אורת שבת מברכים אלול בליובאוויטש² — כיון שיש צורך בנתינת כח מלמעלה³ גם בשביל העבודה דחודש אלול מלמטה למעלה (אף שעל ידה פועלים עילוי שלא בערך), ולכן נאמרה שיחה זו בחג הפסח, שזהו הזמן העיקרי של הנתינת כח מלמעלה. וביאור פרטי הענינים בהשיחה: אור ובהירות השמש — המשכה מלמעלה, והריח של אלול (הגילוי דמשיח — "והריחו"⁴, "מורח ודאין"⁵ — ע"י התשובה) ורוח התשובה ("והרוח" תשוב גו"⁶), בהקדמת שינוי האויר (שישנו תמיד אצל כל אחד ללא טירחא), שמבטאים את התעוררות המטה — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ט ע' 158 ואילך.

* * *

ב. בשיחה הנ"ל מספר כ"ק מו"ח אדמו"ר גם אודות מאמרי החסידות של שבת מברכים אלול, וז"ל⁸:

"די חסידות פון שבת מברכין אלול מיט דעם געוויינלעכן אָנהויב⁹ "אני לדודי ודודי לי¹⁰ ר"ת אלול"¹¹, אָדער "השמים כסאי"¹², אָדער "ראה אנכי נותן לפניכם היום"¹³, איז¹⁴ שוין געווען אַ אלול'דיקע".

(תהלים צה, ז), וזהו הגילוי דמשיח צדקנו

(ראה סנהדרין צח, א).

(4) ישע"י יא, ג.

(5) סנהדרין צג, ב.

(6) קהלת יב, ז.

(7) שלכן נקראת בשם "תשובה", ולא

בשם חרטה — כיון שענינה השבה למציאות

שלו (ראה תר"מ ח"ז ע' 17. וש"נ).

(8) לקו"ד שם קטז, א. וראה גם שיחת

ש"פ ראה הנ"ל ס"ג (תר"מ שם ע' 217).

(9) = עם ההתחלה הרגילה.

(10) שה"ש ו, ג.

(11) שעה"פ עה"פ. ועוד.

(12) ישע"י טו, א.

(13) ריש פרשתנו.

(14) = היו כבר בעניני (באירה של) אלול.

(1) לקו"ד ח"א קטו, ב. וראה גם שיחת ש"פ ראה, מבה"ח אלול תשכ"ג ס"א ואילך (תו"מ חל"ז ס"ע 224 ואילך). וש"נ.

(2) ושמא מילתא — שמורה על ענין האהבה (ראה הנסמן בלקו"ש שבפנים הערה 2).

והרי ידוע (תניא פ"ד) שאהבה היא שרש לכל רמ"ח מצוות עשה, כולל גם מצות היראה שהיא

שורש לכל שס"ה מצוות לא תעשה, שכנגדם הם רמ"ח אברים ושס"ה גידים, שנבראו

"בשביל התורה", כדי לנצלם לקיום התומ"צ. (3) וכמודגש גם בפרשת השבוע שקורין

בשבת מברכים חודש אלול: "ראה אנכי נותן לפניכם גו" — נתינה (בעין יפה) מלמעלה,

שנמשכת ובאה בפנימיות ("לפניכם"), ובאופן ד"היום" — "היום לעשותם" (ס"פ ואתחנן).

שע"ז באים ל"היום אם בקולו תשמעו"

ויש לבאר סדר הדברים בהזכרת ג' התחלות המאמרים —
דלכאורה הי' הסדר צריך להיות באופן אחר:

"ראה אנכי נותן לפניכם היום" הוצרך להיות לפני "השמים כסאי"
— שהרי רק כאשר ר"ח אלול חל בשבת אזי מפטירים "השמים כסאי",
ואילו ברוב השנים חל ר"ח אלול בימות החול, ובשבת רק מברכים
החודש, ואז שייכת רק ההתחלה של פרשת השבוע, "ראה אנכי נותן
לפניכם היום".

ועוד זאת, ש"ראה אנכי נותן לפניכם היום" הוצרך להיות גם לפני
"אני לדודי ודודי לי ר"ח אלול", שהרי פרשת השבוע ("ראה גו") הו"ע
"תדיר" שקודם לענינו של חודש אלול שהוא "אינו תדיר".

ג. ויובן בהקדם האמור לעיל (ס"א) בביאור החילוק שבין חודש
אלול לחודש ניסן (ש"רגל שבו" הוא חג הפסח):

ענינו של חודש ניסן הוא המשכה מלמעלה למטה, כמשל אב רחמן
שיש לו בן קטן, שאינו ממתין עד שיגדל הבן, אלא מצמצם את עצמו
ויורד אליו כו', ועד"ז בנוגע לבנ"י, עליהם נאמר¹⁵ "כי נער ישראל
ואוהבהו"; ואילו ענינו של חודש אלול הוא עבודת האדם מלמטה
למעלה — "אני לדודי", שע"ז פועלים הענין ד"דודי לי"¹⁰, שזהו כללות
הענין ד"תמליכוני עליכם"¹⁶, שהקב"ה נעשה מלך על בני", שהרי "אין
מלך בלא עם"¹⁷, ובזה גופא — לא רק "עם" מלשון (גחלים) עוממות¹⁸,
אלא גם כלשון הכתוב¹⁹ "והם עמך ונחלתך", שבזה מודגשת השייכות
וההתאחדות שביניהם.

והענין בזה — שע"י העבודה מלמטה למעלה נעשה ענין של
התחדשות, לא רק לגבי הענין דיציאת מצרים (חג הפסח, ענינו של חודש
ניסן), שקשור עם ענין האמונה (שבשכרה נגאלו אבותינו ממצרים²⁰),
שלכמה דעות אינה מצוה פרטית שנמנית במנין המצות, להיותה רק
הקדמה לענין המצוות (כפי שמביא הצ"צ בדרך מצותיך מצות האמנת
אלקות²¹), אלא גם לגבי מתן-תורה שבו התחיל הענין דקים המצוות —
שהרי הגילויים דלעתיד לבוא הם למעלה גם ממ"ת, כדברי רבינו הזקן

18) שעהיוה"א שם.

19) עקב ט, כט.

20) מכילתא שמות יד, לא.

21) בתחילתה (מד, סע"ב).

15) הושע יא, א.

16) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

17) רבינו בחיי וישב לח, ל. תניא

שעהיוה"א רפ"ז (פא, ב). ועוד. — נסמן

בתור"מ סה"מ תשרי ע' רלד הערה 86.

בתניא²² בנוגע להגילויים דלעתיד לבוא, ש"כבר הי' לעולמים מעין זה בשעת מתן תורה", וכדי לפעול את הגילויים דלעת"ל יש צורך במעשינו ועבודתנו דוקא²³ ("עבודה" דייקא, מלשון עיבוד עורות²⁴), כולל ובמיוחד — עבודת התשובה, שזוהי העבודה המיוחדת של חודש אלול, שפועלת את הגילוי דמשיח (כנ"ל ס"א).

אמנם, התגלות כל הענינים היא ע"י התורה דוקא, וכן גם בנוגע לענין התשובה, שעם היותה למעלה מהתורה, כדמוכח מזה שמועילה גם על ביטול תורה, מ"מ, דוקא התורה מגלה את כחה ומעלתה של התשובה²⁵. וזהו כללות הענין דאמירת החסידות בשבת מברכים אלול — שזוהי ההתגלות של כח ומעלת ענין התשובה (תוכן העבודה דחודש אלול) ע"י פנימיות התורה, בחי' האמת לאמיתו שבתורה, למעלה מהבחי' שבה נאמר "אלו ואלו דברי אלקים חיים"²⁶.

ד. ועפ"ז יש לבאר את הסדר של התחלות המאמרים — "אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול", "השמים כסאי", "ראה אנכי נותן לפניכם היום": לכל לראש מודגשת הנתינת כח מלמעלה (ע"י אמירת החסידות) על כללות העבודה דחודש אלול — "אני לדודי ודודי לי".

אך עדיין נשאלת השאלה: הרי נפש הבהמית "אקדימא טעניתא"²⁷, וא"כ, איך יוכל לפעול את העבודה דחודש אלול?

ועל זה בא המענה: "השמים כסאי", שענין הכסא הוא שעל ידו נשפלת קומתו (החל מהראש, וכן שאר האברים שבציור הקומה) של היושב על הכסא²⁸ להיות נמשך למטה כו"²⁹, וכן הוא בנוגע לנתינת כח על העבודה בחודש אלול, שהמלך (הקב"ה) משפיל את קומתו ובא למטה, ועי"ז יש בכחו וביכלתו של כל אחד מישראל להתגבר על נה"ב ולעבוד עבודתו, כיון שהקב"ה נמצא עמו.

ואח"כ מוסיפים שהנתינת כח על העבודה דחודש אלול היא באופן ד"ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה", שע"ז תוכל להיות העבודה בתכלית השלימות, ועד לשלימות העבודה בימות המשיח מתוך מנוחה, כהמשך הכתובים בפרשה³⁰: "אל המנוחה ואל הנחלה גוי וישבתם בטח"

22 פל"ו (מו, א). (א).

23 שם רפל"ז.

24 תו"א משפטים עו, א. ובכ"מ.

25 ראה לקו"ש ח"ח ע' 121. וש"נ.

26 עירובין יג, ב. וש"נ. וראה המשך ובכ"מ.

27 תרס"ו ע' תלא ואילך. ועוד. (30) יב, ט"ו"ד.

27 זח"א קעט, א"ב.

28 בענין זה נזכר גם הפסוק (דברי

הימים-א כט, כג) "וישב .. על כסא ה'".

29 ראה תו"א בראשית א, ריש ע"ב.

ובכ"מ.

— שזהו החידוש דימות המשיח, כמ"ש הרמב"ם³¹ שהטעם ש"נתאוו כל ישראל נביאייהם וחכמיהם לימות המשיח" הוא ("לא כדי כו", אלא) "כדי שינוחו ממלכיות שאינן מניחות להן לעסוק בתורה ובמצות כהוגן", ו"יהיו פנויין בתורה וחכמתה כו".

וכיון שישנה הנתינת כח מלמעלה באופן האמור, ופשיטא שמתבטלים כל המניעות ועיכובים מבית ומחוץ כו' — אזי נעשית העבודה דחודש אלול כדבעי, וזוכים לכתיבה וחתימה טובה, בבני חיי ומזוני רויחי.

* * *

ה. מאמר ד"ה אני לדודי ודודי לי.

* * *

ו. במאמר ד"ה אני לדודי שנקבע ע"י הצ"צ בלקו"ת פרשת ראה³² (כנ"ל³³), נתבאר ענינו של חודש אלול "ע"פ משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאיין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו וכו'", וכ"ק מו"ח אדמו"ר מוסיף³⁴ (על מ"ש "רשאיין"): "ויכולין כו".

[ולהעיר, שענין זה שייך גם לפירוש רש"י בפרשת השבוע (שיתבאר לקמן), על הפסוק³⁵ "לא תוכל לאכול בשעריך וגו'", "יכול אתה אבל אינך רשאיין".]

ויש לומר, ש"יכולין" אינו ענין נוסף, אלא ביאור בהענין ד"רשאיין" — דכיון ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה"³⁶, עכצ"ל, שהענין ד"רשאיין" הוא באופן ש"יכולין", דאל"כ, הרי הענין ד"רשאיין" הוא ללא תועלת כלל.

וממשיך במשל: "ובלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו, ואח"כ בכואו להיכל מלכותו אין נכנסים כ"א ברשות, ואף גם זאת, רק המובחרים שבעם ויחידי סגולה".

ומסיים: "וכך הענין עד"מ בחודש אלול יוצאין להקביל אור פניו ית' בשדה".

31) ה' תשובה ספ"ט. ה' מלכים פ"ב (34) סד"ה לך אמר לבי ה'ש"ת (סה"מ ה"ד. ה'ש"ת ע' 167. תש"י ע' 285).

32) לב, ריש ע"ב. (35) יב, יז.

33) במאמר בתחלתו, ובסופו (לעיל ע' (36) שבת עז, ב.

303 ואילך).

ולכאורה אינו מובן: כיון שמדובר כאן אודות חודש אלול שבו "יוצאין להקביל אור פניו ית' בשדה" — יש לבאר ב"משל למלך" רק אודות אופן ההנהגה "קודם בואו לעיר", ש"יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה", אבל מה נוגע כאן המשך המשל "ובלכתו העירה כו"?

ובכן: ענין זה נתבאר כבר פעם ע"ד החסידות³⁷, ויש להוסיף ולבאר גם ע"פ נגלה, שענין זה מתאים ומכוון להלכה, כדלקמן.

ז. בהלכות מלכים³⁸ כותב הרמב"ם "שאינן ממליכין מלך תחילה אלא לעשות משפט ומלחמות, שנאמר³⁹ ושפטנו מלכנו ויצא לפנינו ונלחם את מלחמותינו".

אמנם, בנוגע לנמשל, שהמלך הוא הקב"ה — הרי לא שייך ענין המלחמה (כי, מצד הקב"ה, אין מי שיעמוד נגדו ויהי צורך ללחום עמו), כך, שענינו של המלך (הקב"ה) הוא רק "לעשות משפט".

ועפ"ז יש לבאר הטעם שהמלך בא לשדה — דלכאורה אינו מובן: ע"פ הלכה צריך המלך להיות במעמד ומצב ש"ביפיו תחזינה עיניך"⁴⁰, שלכן, "מתקן עצמו במלבושין נאים ומפוארים... ויושב על כסא מלכותו בפלטרין שלו ומשים כתר בראשו"⁴¹, שכל זה אינו שייך בהיותו בשדה; וא"כ, מדוע בא המלך לשדה!?

ואין לומר שענין המלכות — בנמשל — מתחיל רק בראש השנה, שענינו "תמליכוני עליכם"⁴², ואילו לפניו, בחודש אלול, עדיין אינו מלך, ולכן נמצא בשדה — שהרי ענין המלכות נפעל כבר ב"ה שעבר, באופן נעלה יותר לגבי השנים שלפניו, כמובן מהמבואר באגה"ק⁴² שבכל ר"ה נמשך "אור חדש עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה", ובפרט לאחר העבודה במשך י"א חדשי השנה עד לחודש אלול, כך, שבודאי יש בו ענין המלכות בשלימות — שתלוי בכך שהמלך "יושב על כסא מלכותו בפלטרין שלו", ולא באופן שנמצא בשדה.

ולהעיר, שבודאי ישנו ענין המלכות כפי שנמשך ומתפשט בכל המדינה (גם בשדה), אלא שזהו רק הארה ממצאות המלך, וכמאמר⁴³ "מלך שמו נקרא עליהם", ועי"ז נפעל ענין היראה מהמלך ("שתהא אימתו

(41) רמב"ם שם פ"ב ה"ה.

(42) סי"ד.

(43) ע"פ פיוט "אדון עולם". וראה לקו"ת

פרשתנו יט, רע"ד. ובכ"מ.

(37) ראה תו"מ חל"ד ע' 300. וש"נ.

(38) ספ"ד.

(39) שמואל"א ח, כ.

(40) ישע"י לג, יז.

עליך" (44), לקבל עול מלכותו. ויתירה מזה בענין המלכות כפי שהוא למעלה, אצל הקב"ה — שמזה נמשך עצם התהוות מציאות הנבראים ע"י כח הפועל בנפעל (בחי' המלכות) (45), שענין זה הוא למטה וקודם לענין דקבלת עול מלכות, שהרי תחילה צריכה להיות עצם מציאותו של הנפעל, ורק לאחר"ז שייך שיקבל עליו עול מלכותו ית'; אבל המלך עצמו — מקומו "על כסא מלכותו בפלטרין שלו", ולא בשדה.

אך הענין הוא — שכיון שענינו של המלך "לעשות משפט", ו"אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות" (46), לכן צריך המלך לבוא לשדה כדי לראות ולבחון בעצמו את המעמד ומצב של אנשי השדה שצריך לשפוט אותם, ובזה נכלל גם שמיעת בקשותיהם כו', שכל זה מוכרח להיות בשדה דוקא, ששם "רשאין (ויכולין) כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו", משא"כ בהיותו בהיכל מלכותו ש"אין נכנסים כ"א ברשות, ואף גם זאת, רק המובחרים שבעם ויחידי סגולה".

אמנם, לאחר שהמלך בא לשדה ורואה ובוחר את מעמדם ומצבם של אנשי השדה — צריך המלך לחזור ולילך מהשדה העירה ("לכתו העירה"), להיכל מלכותו, שזהו מקומו של המלך, ודוקא שם עורך המלך את המשפט כו'.

ובנמשל — הו"ע התגלות י"ג מדות הרחמים בימי חודש אלול, עם היותם ימי החול (מלבד שבתות אחדות), שזהו בדוגמת המלך שבא לשדה לראות ולבחון את מעמדם ומצבם של אנשי השדה לצורך ענין המשפט, שיתקיים בפועל לאחר כן, "בלכתו העירה", להיכל מלכותו, בר"ה שהוא יום הדין.

ח. ויש להוסיף בזה:

למרות שבמשל, הנה "בלכתו העירה" .. (ו) בבבואו להיכל מלכותו, אין נכנסים כ"א ברשות, ואף גם זאת, רק המובחרים שבעם ויחידי סגולה" — הרי בהנמשל, בנוגע לבנ"י והקב"ה, נכנסים כל בנ"י להיכל מלכותו של הקב"ה.

ובהקדים — שענין התגלות י"ג מדה"ר בימי חודש אלול, שזהו כמשל המלך בשדה, מהוה נתינת כח לעבודתם של בנ"י בהענין ד"אני לדודי", ועי"ז נעשה בר"ה הענין ד"תמליכוני עליכם", והיינו, שגם בעיר

(46) סנהדרין ו, סע"ב. וש"נ.

(44) רמב"ם שם ה"א.
(45) ראה תו"א יתרו עב, רע"א. ובכ"מ.

הבירה ובהיכל מלכותו מתחדש ענין המלוכה באופן של "אור חדש", נעלה עמוק ורחב יותר.

וכיון שענין זה נפעל ע"י עבודת בני"י ("תמליכוני עליכם"), שהם אלו שפועלים את ענין המלכות, לכן נמצאים הם ביחד עם המלך בהיכל מלכותו (וע"ד מ"ש בזהר⁴⁷ בנוגע לתלמידי חכמים שע"י עסקם בתורה פועלים את קישוטי הכלה כו').

ויש לומר, שכל בני"י נמצאים אז במעמד ומצב של "יחידי סגולה" — מצד בחי' היחידה שבנפש, ולכן נמצאים הם ביחד עם הקב"ה בהיכל מלכותו, באופן ש"ישראל ומלכא בלחודוהי"⁴⁸.

* * *

ט. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק³⁵ "לא תוכל", "רבי יהושע בן קרחה אומר יכול אתה אבל אינך רשאי וכו'" — שהכוונה ד"יכול אתה" היא (לא ליכולת גשמית, אלא) ליכולת שמצד מצות אכילת מעשר וקדשים, אלא ש"אינך רשאי", כיון ש"בא הכתוב ליתן לא תעשה" על האכילה מחוץ לירושלים [ומוסיף לתלמיד ממולח, שזהו מאמרו של ריב"ק, שאמר, שקודם קבלת "עול מצוות", צריך לקבל "עול מלכות שמים"⁴⁹, ולכן יש לדחות מצות אכילת מעשר וקדשים, כשישנו הלא תעשה ד"לא תוכל לאכול בשעריך"].

והדוגמא לזה — ממ"ש⁵⁰ "ואת היבوسی יושבי ירושלים לא יכלו בני יהודה להורישם", ש"יכולים היו" מצד הציור⁵¹ "והורשתם את כל יושבי הארץ", "אלא שאינן רשאים, לפי שכרת להם אברהם ברית כשלקח מהם מערת המכפלה", כדי שלא יהי' חילול השם, שהיבוסים יאמרו שלבני"י לא איכפת שהאבות והאמהות יהיו קבורים בקבר לא להם.

ורש"י ממשיך: "והוא שנאמר⁵² כי אם הסירך העורים והפסחים, צורות שכתבו עליהם את השבועה" — שע"ז בטל זכרון השבועה, ואין חילול ה'. ומוסיף, "כך מפורש בפרקי דר' אליעזר", ששם נאמר "ואח"כ קנה (דוד) את עיר היבوسی לישראל כו'", שע"ז בטלה טענתם לגמרי — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חכ"ט ע' 79 ואילך.

50) יהושע טו, סג.

51) מסעי לג, נב.

52) שמואל"ב ה, ו.

47) זח"ג צח, א. רנד, א.

48) ראה זהר ח"א סד, א"ב. רח, ב. ח"ג

לב, א. קד, ב.

49) ברכות רפ"ב.